Nr. 8. Lwów, dnia 22. sierpnia 1919. Rok LI.

ROLNIK

PRENUMERATA wraz z „*Miesięcznikiem ogrodniczym*“ wynosi wraz z przesyłką półrocznie K 36·—.

Cena numeru pojedyńczego K 1·50.

ORGAN TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO

WYCHODZI KAŻDEGO PIĄTKU

pod redakcyą

BRONISŁAWA JANOWSKIEGO

inspektora Towarzystwa Gospodarskiego.

ADRES REDAKCYI I ADMINISTRACYI:

LWÓW, UL. KOPERNIKA 20, oficyny III. p.

Ogłoszenia i prenumeratę przyjmuje: Administracya „Rolnika“, Rady Oddziałów i Spółki handlowo-rolnicze T. G.

Rękopisów Redakcya nie zwraca.

Reklamacye uwzględnia się tylko do wyjścia numeru następnego.

Przedruk artykułów bez podania źródła nie dozwolony.

TREŚĆ:

DR. H. WIELOWIEYSKI.

W sprawie zagospodarowania gruntów, podległych reformie rolnej.

Ustawa o reformie rolnej, któraby się ograniczała na wskazaniach uchwalonych większością jednego głosu Izby poselskiej z 10. lipca 1919, nie spełniłaby ani zadania „umniejszenia ilości kandydatów na bolszewików“, ani „zabezpieczenia dotychczasowej produktywności i podatkowej wypłatności odnośnych gruntów, a tem mniej zapowiedzianego zwiększenia ich zdolności wyżywienia ludności miejskiej i przemysłowej, jakoteż podniesienia bilansu płatniczego państwa polskiego przy wielomiliardowem jego zadłużeniu.

Obawę tę stwierdza w pełnej mierze uchwała najnowsza wspólnie obradujących komisyj: rolnej i aprowizacyjnej, które, na wniosek p. Staszyńskiego unormowały obowiązek właścicieli 10—30 morgów dostarczenia nie więcej jak 25 kg ziarna kontyngentowego na wyżywienie bezrolnych, właścicieli 30—100 morgów nie więcej jak 75 kg, zaś posiadaczy ponad 100 morów 150 kg zboża od każdej morgi odnośnego posiadania, z czego wynika uznanie sześciokrotnej wyższości produkcyjnej folwarków nad gospodarstwami pierwszej kategoryi, cóż dopiero takiemi (poniżej 10 morgów mającemi), którym żadnego nie nałożono kontyngentu.

Ta miarodajna uchwała — włościańskiej przecież, fachowej większości tych komisyj — poucza, że osiągnięcie powyższych, tak doniosłych celów, tego probierza wartości nowego ustroju rolnego Polski i przyjęcia, jakiego dozna w sferach, od których zależy cały jej kredyt zagraniczny (zatem: do życia niezbędnej pożyczki zagranicznej), zależy jeszcze od spełnienia wielu ważnych warunków, związanych z metodą wprowadzenia w życie, jako też całego pokierowania wykonaniem uchwalić się mających ustaw agrarnych, zwracając równocześnie uwagę myślących patryotów na grozę położenia na wypadek, gdyby zamierzone przerobienie wszystkich większych, na naukowej teoryi i wypróbowanej praktyce opartych, z tak wielkim nakładem zmeliorowanych i wszyskimi środkami najintenzywniejszej uprawy, zwłaszcza głębokiej orki i racyonalnego, na najnowszych zdobyczach wiedzy opartego sztucznego nawożenia wyposażonych fabryk żywności na drobne, przez obie komisye na minimalną produkcyę zasądzone, widocznie całkiem prymitywnie zagospodarowane warsztaciki — produkcyę ojczystej gleby w takim stosunku uszczupliły.

Dlatego nie tryumfować dziś z osiągniętego — politycznego — sukcesu, lecz na seryo myśleć należy nad usunięciem ryzyka, któreby z niewłaściwego przeprowadzenia tak doniosłej reformy wynikło, trzeba zrozumieć, że tu ma nastąpić amputacya żywego organizmu normalnie funkcyonujących gospodarstw folwarcznych, przy której jednak nietylko rdzenna, ale i odjęta (w tylu wypadkach właśnie znacznie większa) część tychże musi w przyszłości dotychczasowym co najmniej równe wydawać plony. Jak bowiem przy tej chirurgicznej operacyi tej pierwszej części grozi zniszczenie wartości użytkowej owych tak kosztownych urządzeń, do których należą także i zakłady przemysłowe: gorzelnie, cukrownie i krochmalarnie, produkujące nietylko wartościowe wyroby główne, lecz także, dla racyonalnego i rentownego opasu bydła niezbędne odpadki, bez których zaopatrzenie miast w mięso będzie na łasce kosztownego a marnotrawnego konsumowania wprost wyżywieniu tychże potrzebnych materyałów w gospodarstwie włościańskiem, tak znów brak tych urządzeń, a także niemożność wykonania głębokiej orki, zwłaszcza wobec braku sprzężaju niezbędnej motokultury, obniżyć musi już w najbliższych latach dotychczasową produkcyjność odparcelowanych gruntów.

Gdy dodamy uwagę, iż ta konieczna depresya produkcyjności tych ostatnich, w ręce włościaństwa przymusowo przyjść mających gruntów zejdzie się z niepomiernem obciążeniem podatkowem, mającem zastąpić

dotychczasowe świadczenia większej własności zarówno w naturaliach (j. w.), jako też w gotówce na cele państwowe i komunalne, przychodzimy do wniosku, iż bez legislatywnego i administracyjnego zabezpieczenia, a nawet znacznego podwyższenia dotychczasowej produkcyjności tych, zaspokojeniu głodu ziemi służyć mających gruntów w rdzennych dzielnicach Polski, żaden z powyższych celów tej reformy nie będzie osiągniętym, a nawet sam byt Rzeczypospolitej, a zwłaszcza materyalna jej niezawisłość poważnie będą zagrożone.

Że to obawy nie płonne, dowodem głos poważnego, 40-morgowego włościanina, usłyszany na posiedzeniu Rady gminnej w Lelowie w ostatnich czasach, który, porównując swój los z położeniem utrzymywanych milionowym kosztem państwowym „bezrobotnych“, nie chcących nawet słyszeć o pracy akordowej, orzekł, że ci ostatni „do dwóch lat zjedzą Polskę“, a chłop obarczony obowiązkami za wszystkich, nawet tych, po których dostał ziemię, „ucieknie od tej ziemi, nie mogąc podołać podatkom“.

Tego mu jednak dziś uczynić nie wolno; jako pełnem prawem obdarzony obywatel państwa, który przez swych zastępców w Sejmie ustawodawczym podjął się przyjęcia na swe barki odpowiedzialności za ratowanie Ojczyzny w najcięższej dobie Jej zmartwychwstania, musi się zgodzić na poniesienie wszystkich swych dotychczasowych kroków konsekwencyj. Ponieważ indywidualistyczna forma gospodarowania nie jest w możności zapewnić mu wywiązanie się z wymogów maksymalnej produkcyi, od której zależy byt całej naszej państwowości i jej od sąsiadów niezawisłość musi się zdecydować na kooperatywną, czyli socyalistyczną-kollektywistyczną, wyrażającą się w następującym projekcie ustawy, mającej się stać niezbędnem ustawy wywłaszczającej uzupełnieniem.

Projekt ustawy o zagospodarowaniu gruntów, podległych reformie rolnej.

Celem utrzymania i podniesienia dotychczasowej kultury, produktywności i podatkowej wypłatności przez państwo polskie posiadanych, wzgl. na podstawie ustawy o wywłaszczeniu nabytych gruntów, postanawia się, co następuje:

§ 1. Odnośne kompleksy gruntów, po ich rozsprzedaży pomiędzy uprawnionych nowo nabywców, będą administrowane przez przymusowe związki tychże, oparte na zasadzie nieograniczonej poręki, odpowiedzialne za wzorowe ich zagospodarowanie i nie mniejszą — niż dotychczasowa — produktywność.

§ 2. Majątek takiego związku stanowić będą:

A. Nowo nabyte grunta;

B. Dotychczasowy stan posiadania członków, solidarnie odpowiedzialnych za płynące z tego zakupna zobowiązania.

§ 3. Zarząd związku stanowić będzie Rada administracyjna, złożona z 7-miu członków i tyluż zastępców, wybieralnych na lat 6 na podstawie 5-cio przymiotnikowego prawa głosowania członków z obowiązkiem prowadzenia rachunków produkcyi i kasowości pod kontrolą władz państwowych i składania tymże corocznych bilansów, poprzednio przez Walne Zgromadzenie zatwierdzonych.

§ 4. Celem zapewnienia umiejętnego i celowego prowadzenia odnośnego gospodarstwa, winien Zarząd zamianować miarodajnego, odpowiednio wynagradzanego administratora.

§ 5. Rząd Rzeczypospolitej ma pełne prawo nadzoru i egzekucyi względem odnośnej administracyi, która ma prawo na drodze dyscyplinarnej przed upływem okresu wyborczego ją rozwiązać i zastąpić swoim komisarzem w razie, gdyby produkcyjność i wypłatność odnośnych gruntów w porównaniu z gruntami pozostałymi przy folwarku i t. p. wykazała widoczną obniżkę.

§ 6. Celem wykonania robót nie cierpiących zwłoki, których członkowie związku za normalnem wynagrodzeniem nie wykonaliby dobrowolnie, uprawnionym jest zarząd, wzgl. pełnomocny administrator, za wie-

---

Dr. ALEKSANDER RACZYNSKI, Prezydent K. U. O.

O nowej ustawie francuskiej w przedmiocie naprawy szkód wojennych.

(*Loi sur la réparation des dommages de guerre*).

(Dokończenie).

Stosunek odszkodowania do odbudowy.

Cała ustawa oparta jest na zasadzie, że odszkodowanie wojenne jest tylko środkiem do odbudowy, nie idzie jednak tak daleko, by stanowiła przymus użycia odszkodowania dla odbudowy, jak n. p. niemiecka ustawa, wypowiadająca t. z. *Verwendungszwang*. Wolność poszkodowanych obywateli dysponowania dowolnie swojem mieniem, jest zachowana. Natomiast jest obywatel odbudowujący jak najdalej uprzywilejowany bądźto przez szybszą wypłatę odszkodowania, bądźto przez wyższą ocenę, bądźto w ułatwieniach kredytowych, bądźto przez ułatwienia w nabyciu materyałów i t. p.

Ustawa zapowiada w artykule 4-tym, że przyznanie wszystkich elementów odszkodowania zawisłe jest od warunku użycia go (*remploi*) na cele odbudowy, w przeciwnym razie poszkodowany otrzyma tylko pierwszy element, t. j. stratę, i to dopiero w 10 latach.

Uprzywilejowania odbudowy były już wyżej omawiane, dla przejrzystości zestawimy je pobieżnie:

1. Szybsza wypłata odszkodowania. Zamiast 10-letniej wypłaty:

a) natychmiastowa wypłata zaliczki jeszcze przed orzeczeniem;

b) po orzeczeniu 25% straty zaraz, a najmniej 3.000 Fr, najwyżej 100.000 Fr;

c) dalsze wypłaty w miarę postępu robót, bez oznaczenia jakiegokolwiek terminu.

2. Wyższa ocena:

a) dodanie drugiego (*frais*) elementu;

b) dodanie trzeciego elementu (*dépréciation*) do wysokości 10.000 Fr.

3. Ułatwienia kredytowe:

a) wypłata trzeciego elementu (*dépréciation*) ponad 10.000 Fr tytułem pożyczki państwowej, w 25 latach spłacalnej i tylko na 3% oprocentowanej;

b) zaliczki na obligacye za stratę;

c) dozwolenie eskontowania całego odszkodowania przez Towarzystwa kredytowe ziemskie, kooperatywy, stowarzyszenia mieszkaniowe, z uprzywilejowaniem dla tych stowarzyszeń udzielenia kredytów poszkodowanym bez względu na ustawowe ograniczenia (20% majątku, hipoteka lub polica życiowa).

Pojęcie „odbudowy“ (*reconstitution*, *Wiederaufbau*) należy rozróżnić od pojęcia „wkładu odtwórczego“ (*rem-*

dzą najbliższej władzy politycznej do zarządzenia przymusowego powołania potrzebnej z pomiędzy nich, podług lokalnej normy wynagradzanej, pieszej wzgl. ciągłej robocizny.

§ 7. W razie stwierdzonej w bilansie rocznym niewypłatności danego związku, przysługują państwu wszystkie prawa egzekucyi i eksmissyi, obowiązujące w prawie prywatnem Rzeczypospolitej.

§ 8. Aż do ukończenia wszystkich pomiarów, prawnych formalności i finansowych, zwłaszcza z wywłaszczeniem odnośnego obszaru związanych operacyj, a także uznanych przez państwową władzę melioracyj, będą one oddane, na etacie państwowym stojącej administracyi, co nie przesądza oddania w natychmiastowe używanie okołe 1/2 morgowych ucząstków na ogrody, budowle, w takiem atoli umieszczeniu, by nie przeszkadzały melioracyi i postępowemu, na najlepszych maszynach i motorowej uprawie opartemu gospodarstwu.

§ 9. Zarówno ustawa rolna, oparta na uchwale sejmowej z 10. lipca, jako też powyższa dodatkowa ustawa, nie odnoszą się do okręgów objętych administracyą wojskową, co do których wydane zostaną osobne rozporządzenia.

§ 10. Ustawa niniejsza wchodzi w życie w wykonaniu Państwowego Urzędu kolonizacyjnego — razem z ustawą o wykupnie odnośnych, na zaspokojenie głodu ziemi przeznaczonych gruntów.

Objaśnienia.

Powyższy projekt, wychodzący z konieczności państwowej zapewnienia najwyższego plonu ziemi polskiej, jako warunku istnienia i utrzymania niezawisłości Rzeczypospolitej, dąży do racyonalnego, na najnowszych metodach kooperacyi i socyalno-reformatorskich tendencyach opartego pogodzenia realnego głodu ziemi bezrolnych i małorolnych włościan polskich — z interesem zarówno wyżywienia ludności miejskiej i przemysłowej, jak z interesem wypłatności państwa, bez której jego tak niezbędna niezawisłość, jako też możność uzyskania potrzebnego poza granicami swojemi kredytu — byłaby wykluczoną.

W tym celu wprowadza solidarną odpowiedzialność majątkową nowo nabywców za dotychczasową produktywność i podatkową wypłatność etc. odnośnych gruntów, jako też postępową zasadę przymusowej kooperatywy, zamierzonej już w r. 1893 w projekcie o stowarzyszeniach rolnych ś. p. ministra hr. Falkenhayna w parlamencie wiedeńskim.

Zarządzenie przejściowe o tymczasowej administracyi państwowej odnośnych gruntów aż do przeprowadzenia pomiarów, melioracyj, jako też prawnych formalności i finansowych operacyj związanych z ich przewłaszczeniem, ma na celu zabezpieczenie ciągłości odnośnej produkcyi w najcięższych czasach przejściowych prywatnego i publicznego gospodarstwa narodowego w Polsce i będzie niewątpliwie bez opozycyi przyjętem przez narodowo uświadomione włościaństwo wolnej i niepodległej Rzeczypospolitej!

Że położono w tem nacisk na możność pełnego zastosowania głębokiej, a nawet maszynowej uprawy, wynika z tego naukowo ugruntowanego, choć jeszcze u nas mało zrozumianego argumentu, iż nietylko wymiar powierzchni danego gruntu ornego, lecz w wysokim stopniu także i objętość urodzajnej i uprawnej jego warstwy jest wskaźnikiem produktywności odnośnego obszaru, zależnym od głębokości uprawy tegoż, a zatem od użytych w tym celu narzędzi i napięcia pociągowej, do ich zastosowania użytej siły. Że wobec maksymalności dzisiejszego wymagania produkcyjności odnośnych gruntów także i maksymalność zastosowanych do jej osiągnięcia wysiłków jest rzeczą konieczną, zrozumie każdy, kto tylko rozważył doniosłość zadań naszej produkcyi rolnej, od której cała egzystencya Polski dziś jest zależną.

---

ploi, Wiederverwendung), które jest ciaśniejszem pojęciem do odbudowy, gdyż chodzi tylko o to, ażeby poszkodowany całą sumę odszkodowania wyłożył na budowę budynków, względnie na uruchomienie gospodarstwa (*le remploi est considerè comme totalement effectuè si l'attributaire a affectè a la... reconstitution... une somme ègale au montant de l'indemnitè*), bez względu na to, czy odbudowa została całkowicie wykonaną (art. 5). Używamy zatem w tym referacie wyrazu „odbudowa" tylko w tem ciaśniejszem znaczeniu.

Musimy teoretycznie rozróżnić trzy stopnie co do przedmiotowego stosunku rzeczy nowej do rzeczy starej: identyczność rzeczy, identyczność gospodarstwa i identyczność zarobkowania, ponadto należy rozróżnić przy 2 ostatnich stopniach, czy żąda się indentyczności miejsca lub nie. Ustawa francuska jest pod tym względem dość liberalna, nie idzie wprawdzie tak daleko, jak ustawa niemiecka, nie żąda jednak identyczności rzeczy, ani nawet identyczności gospodarstwa, gdyż w art. 5. dozwala jako wystarczające, jeśli nieruchomość odbudowana ma to same przeznaczenie, jak nieruchomość zniszczona, albo jeśli wogóle ma przeznaczenie rolnicze, przemysłowe lub handlowe.

Co do identyczności miejsca zadowalnia się ustawa odbudową bądź w tej samej gminie, bądź w obrębie 50 kilometrów, a w wypadku, gdy zniszczone gospodarstwo będzie przez państwo wykupione, może nowe gospodarstwo powstać gdziekolwiek w obrębie terenów wojennych (*dans l'ètendue des regions dèvastèes*).

Jeśli trybunał szkód wojennych dojdzie do przekonania, że odbudowa jest albo niewykonalną, albo przeciwną interesom publicznym, a zwłaszcza przepisom zdrowotnym, to może jej zakazać mimo zgłoszonej przez poszkodowanego deklaracyi zobowiązania się do odbudowy.

4. Inne ułatwienia:

a) Unieważnienie poprzedniej sprzedaży (prawo odkupna). Jeśli poszkodowany przed ogłoszeniem nowej ustawy sprzedał grunt uszkodzony lub grunt, na którym stoi uszkodzony budynek, może on za złożeniem deklaracyi, obowiązującej do odbudowy, żądać sądownie rozwiązania kontraktu sprzedaży i ma nabywcy zwrócić tylko cenę otrzymaną i normalne koszta kontraktu;

b) dla transportu materyałów, surowców, narzędzi, robotników, mają poszkodowani pierwszeństwo przed wszystkimi innymi transportami (art. 56.);

c) wszystkie koszta sporządzenia planów regulacyjnych i niwelacyjnych ponosi bez wyjątku państwo poza sumami odszkodowania, tak samo koszta wywołane hygienicznymi przepisami i koszta odnowienia katastru, jak również koszta nowego odgraniczenia gruntów.

Obok praw, które ustawa przyznaje poszkodowanym, przystępującym do odbudowy, nakłada ona także obowiązek socyalny, a mianowicie na przemysłowców i kupców, którzy swe przedsiębiorstwo

Wiadomości bieżące.

Ceny na zboże siewne ozime. Ministerstwo rolnictwa i dóbr państwowych w porozumieniu z Ministerstwem aprowizacyi ustaliło następujące ceny maksymalne za zboże siewne ozime (żyto, pszenicę i jęczmień ozimy) na sierpień i wrzesień b. r. na terenie b. Królestwa Kongresowego i Małopolski:

1) Nasiona hodowlane oryginalne: cena nie podlega ograniczeniu i zależy od umowy stron.

2) Nasiona reprodukowane (odsiewy), zakwalifikowane przez sekcyę nasienną Centralnego Towarzystwa rolniczego i przez Komisye kwalifikacyjne przy Towarzystwie rolniczem w Krakowie i przy Towarzystwie gospodarskiem we Lwowie:

a) za pierwsze trzy odsiewy 150 Mk za 100 kg;

b) za odsiewy dalsze (do szóstego włącznie) 135 Mk za 100 kg.

3) Nasiona niekwalifikowane, ale starannie oczyszczone (tryerowane), 110 Mk za 100 kg.

Wszystkie ceny powyższe obowiązują *loco* kolejowa stacya załadowcza.

W sprawie nasion zbóż ozimych z Poznańskiego. Ministerstwo rolnictwa i dóbr państwowych w porozumieniu z Głównym Urzędem żywnościowym i z Izbą rolniczą w Poznaniu podaje do wiadomości, że nasiona zbóż ozimych, zakwalifikowanych do siewu przez poznańską Izbę rolniczą, zakupywać można wyłącznie w Głównym Urzędzie żywnościowym w Poznaniu. Ilość ogólna zakwalifikowanych przez Izbę rolniczą nasion selekcyjnych żyta, pszenicy i jęczmienia ozimego, jaką Poznańskie ma na sprzedaż r. b. dla Królestwa Kongresowego i Małopolski, wynosi około 300 wagonów. Zezwolenia i frachty na przewóz tych nasion dla obszaru Królestwa Kongresowego wydaje Ministerstwo rolnictwa i dóbr państwowych w Warszawie, dla obszaru Małopolski Inspektoraty rolnicze okręgowe w Krakowie i we Lwowie.

Główny Urząd żywnościowy komunikuje, że ze względu na trudności przewozu kolejowego nie może wysyłać partyi mniejszych, niż wagonowe, wobec czego zamówienia drobne, n. p. dla Kółek rolniczych, należy robić wspólnie lub przez odpowiednie powołane do tego organizacye.

Ministerstwo rolnictwa i dóbr państwowych ustaliło w porozumieniu z Ministerstwem aprowizacyi i z Głównym Urzędem żywnościowym w Poznaniu następujące, obowiązujące na sierpień i wrzesień b. r., ceny maksymalne na nasiona żyta, pszenicy i jęczmienia ozimego, wywożone z Poznańskiego:

1) Nasiona hodowlane oryginalne: cena nie podlega ograniczeniu i zależy od umowy stron.

2) Nasiona reprodukowane (odsiewy), zakwalifikowane przez poznańską Izbę rolniczą:

a) za pierwsze trzy odsiewy 140 Mk za 100 kg;

b) za odsiewy dalsze (do szóstego włącznie) 125 Mk za 100 kg.

3) Nasiona niekwalifikowane, ale starannie oczyszczone (tryerowane) 100 Mk za 100 kg.

Wszystkie ceny powyższe obowiązują *loco* kolejowa stacya załadowcza.

Do cen powyższych Główny Urząd żywnościowy dolicza za worki objętości 2 ctr. po 10 Mk od sztuki i nie odbiera ich z powrotem.

W sprawie zaopatrzenia rolników w benzynę. Sprawa zaopatrzenia rolników, posiadających pługi motorowe oraz motory popędowe, w benzynę, ukształtowała się w czasach ostatnich korzystnie. Przedewszystkiem wszelkie ograniczenia sprzedaży benzyny jak i smarów, jakie dotychczas obowiązywały rafinerów względem konsumentów tych towarów, zostały obecnie usunięte, tak, że prawo nabywania benzyny przysługuje obecnie każdemu rolnikowi bez żadnych utrudnień. Jak wiadomo jednak, benzyna ta jest opodatkowana, skutkiem czego koszt jej przedstawia się stosunkowo bardzo wysoko. Pragnąc temu złemu zaradzić, udali się pp. docent Bronisław Janowski, inspektor okręgowy pomocy rolnej, oraz Dr. Henryk Pawlikowski, sekretarz Towarzystwa Gospodarskiego, do Dyrekcyi skarbu z przedstawieniem konieczności uwolnienia benzyny dostarczanej rolnikom na cele orki i młocki od podatku. Dyrekcya skarbu przyznała słuszność przytoczonym wywodom i przyrzekła uwolnić potrzebną ilość benzyny na sezon bieżący, aż do końca sierpnia roku przyszłego, od podatku. By jednak uniknąć przytem nadużyć, jakie by dziać się mogły gdyby owa tania benzyna dostawała się w ręce niepowołane, sprawa ujęta musi być w ten sposób, że przydział benzyny wolnej od podatku będzie pozostawać w ręku Towarzystwa Gospodarskiego, do którego zatem odnośne podania skierowywane być winny, samo zaś dostarczenie benzyny załatwiać będzie Bank rolniczy Towarzystwa Gospodarskiego, względnie odnośne Spółki handlowo-rolnicze. Obowiązujące zarządzenia w tym przedmiocie podamy w najbliższym zeszycie *Rolnika.*

W sprawie nabywania soli potasowych. Na podstawie pisma akc. Towarzystwa eksploatacyi soli potasowych Delegatura Ministerstwa rolnictwa podaje do wiadomości, że poczynione zamówienia w akc. Towarzystwie eksploatacyi soli potasowych na sól potasową i kainit ważne były tak długo, jak długo obowią-

---

dzięki pomocom naszej ustawy odbudowali i którzy mają obowiązek prawny doniesienia ministrowi pracy na dwa tygodnie przed uruchomieniem przedsiębiorstwa, celem zawiadomienia robotników i oficyalistów. Przemysłowcy i kupcy muszą przyjąć swoich pracowników w porządku, w jakim zgłosili się ponownie do pracy, tak, jak byli u nich przed zniszczeniem wojennem zatrudnieni — naturalnie na nowych warunkach zasługi.

Przyszły program pracy.

Indemnizacye, które nowa ustawa francuska poszkodowanym zapewnia, obciążają skarb francuski bez względu na wysokość otrzymanego od wrogów odszkodowania. Rzecz prosta, że państwo liczyło w pierwszym rzędzie na odszkodowanie z zewnątrz, jako źródło tych wypłat. Państwo jednak nie ograniczyło poszkodowanych do tych korzyści, które nowa ustawa im bezpośrednio przyznaje, przeciwnie, zagwarantowało im ponadto w art. 18-tym, że wszelkie rodzaje strat, nie objęte wogóle lub objęte tylko częściowo nową ustawą, za które Francya od wrogów uzyska odszkodowanie, będą także poza obecnem wynagrodzeniem poszkodowanym wypłacane; indemnizacye ustawowe nie są zatem wyłączne, przeciwnie, mogą one być powiększone (*peuvent se cumuler*) o odszkodowania kongresowe i traktatowe.

To też „Komitet narodowy dla szkód wojennych“ (*Comité national d'action pour la réparation intégrale des dommages causés par la guerre*) nie uważa uzyskaniem tej nowej ustawy swoje zadanie za ukończone, preciwnie, jego prezes, p. Larnaude, wydał zaraz po ogłoszeniu ustawy manifest, w którym zaznacza, że przyszłe zadania Komitetu są jeszcze dość znaczne. Nietylko treść samej ustawy wymaga licznych popraw i wydania dodatkowych przepisów, ale trzeba teraz przystąpić do wydania ustaw normujących sposób odbudowy i ułatwiających poszkodowanym odbudowę zapomocą przyznanych indemnizacyi.

Ponadto chodzi o uzyskanie wyjątkowego uprawnienia dla poszkodowanych do zupełnie dowolnego importu potrzebnych im materyałów, maszyn, bydła, surowców i t. d. z zagranicy. Także dostarczenie poszkodowanym robotników do odbudowy i masowa fabrykacya prowizorycznych budynków są problemami, które muszą być natychmiast na podstawie prac przygotowawczych Komitetu rozwiązane. Ten program i jego energiczna obrona nie dopuści do tego, by u rządu i społeczeństwa po wydaniu ustawy mogła zakorzenić się *„une sorte d'affaisement moral“* ze szkodą dla ofiar wojny.

zywały ceny soli i kainitu z r. 1918. Obecnie podniosło Towarzystwo ze względu na podniesienie cen robocizny i materyałów cenę kainitu z 340 K na 1.000 K za jeden wagon 10-cio tonowy. Za sól 20% z 960 K na 3.100 K; za sól 30% z 1.540 K na 5.100 K

Kolejność zgłoszeń jesiennych i kolejność obecnego zgodzenia się na cenę, stanowi o kolejności realizacyi. Jednakże dyrekcya uwzględnia przedewszystkiem zamówienia bezpośrednie rolników, a dając do pewnego stopnia pierwszeństwo tym, którzy od lat 20-tu są stałymi odbiorcami kainitu od czasu, kiedy Wydział krajowy sprawą kainitu kałuskiego się zajmował.

Dopiero w dalszym rzędzie załatwiane będą zamówienia pośredników, mających charakter kooperatyw, względnie instytucye, które dążą do ułatwienia rolnikom nabywania nawozów sztucznych a więc Syndykat rolniczy, Bank rolniczy etc., w końcu fabryka produktów chemicznych »Liban« w Podgórzu.

Rzecz oczywista, że gra pewną rolę także fakt, czy sól jest z góry zapłacona lub pokryta krótkoterminowym kredytem. Przyznane przez dyrekcyę oczywiście wysłane pierwej muszą być te zamówienia, które są pokryte; nie można bowiem czekać z realizacyą takich zamówień na zamówienia, które jeszcze nie są pokryte.

Rozstrzyganie co do kolejności realizacyi zamówień jest więc trochę skomplikowane, jednakże stwierdza dyrekcya, że skarg na specyalne uprzywilejowanie nie było, i przypuszcza, że ich i w przyszłości nie będzie.

W sprawie obrotu handlowego z zagranicą. Obrót handlowy z zagranicą natrafiał dotychczas — jak wiadomo — na wielkie trudności, przedewszystkiem skutkiem nieuregulowania naszej waluty. Z konieczności zatem państwo polskie musiało sobie radzić w wypadkach konieczności sprowadzenia jakichkolwiek towarów z zagranicy w ten sposób, że w zamian za nie odstępywało tamtejszym handlarzom pewną ilość produktów tutejszych, a więc przedewszystkiem przetworów naftowych. Ten t. zw. handel rekompensacyjny miał jednak wiele złych stron, znajdujących swój ostatni wyraz w tem, że ostatecznie dotyczące towary przypadały bądź zbyt drogo, bądź w ilości mniejszej niżby to być powinno ze względu na ilość wysyłanych stąd produktów. Obecnie, jak się dowiadujemy z Warszawy, sprawa ta ma być uregulowana w zupełnie inny sposób. A mianowicie rząd będzie poprostu eksportował i sprzedawał wszystkie produkta miejscowe, posiadające znaczenie na rynkach zagranicznych, a uzyskane za nie pieniądze będzie lokował w tamtejszych instytucyach finansowych, jako dewizy zagraniczne, sprzedawane za tutejszą walutę zgłaszającym się do Ministerstwa skarbu kupcom tutejszym, pragnącym za granicą nabyć jakiś towar. W ten sposób zatem każdy kupiec będzie mógł na miejscu, t. zn. w Warszawie, zakupić odpowiednią ilość dewiz zagranicznych, a za nie na miejscu uskutecznić zakupno potrzebnego towaru. Nie ulega wątpliwości, że tego rodzaju zorganizowanie tej sprawy wyjdzie na korzyść między innemi także i rolnictwu, potrzebującemu znacznych ilości maszyn, nasion, nawozów i t. p. artykułów. O ile nam wiadomo, na tej podstawie odbędą się w najbliższej przyszłości na większą skalę transakcye handlowe Banku rolniczego Towarzystwa Gospodarskiego w celu sprowadzenia ze Szwecyi potrzebnych do uruchomienia rolnictwa w wschodniej części kraju maszyn i narzędzi rolniczych.

Koks dla celów rolniczych. Podania o przydział koksu wnosić mają kowale, względnie potrzebujący tegoż dla celów gospodarstwa rolnego, do Inspektoratu węglowego w Krakowie w ten sposób, że w podaniu tem należy wyszczególnić ilość potrzebną koksu na pewien okres czasu, n. p. na trzy miesiące, podać przez które Kółko rolnicze, składnicę Kółek rolniczych czy spółkę handlowo-rolniczą petent koks pragnie sprowadzić oraz ewentualnie z której gazowni.

Podania te należy nadsyłać wprost do Delegatury Ministerstwa rolnictwa w Krakowie, ul. Warszawska 3, która podania te z odpowiednią opinią przekaże Inspektoratowi węglowemu. Ze względu na ważność sprawy zaleca się pośpiech w jej wykonaniu.

Sejm o szkołach rolniczych. Poseł D z i u b i ń s k a zdawała sprawę z wniosku komisyi oświatowej w sprawie tworzenia szkół rolniczych dla młodzieży włościańskiej na gruntach majorackich. Po przedstawieniu szeregu poprawek przez posła W a l i s i a k a, Izba uchwaliła wnioski komisyi w nastepującem brzmieniu: Wzywa się rząd, aby powołał komisyę z przedstawicieli Ministerstwa rolnictwa i Ministerstwa oświecenia publicznego oraz osób zainteresowanych i kompetentnych, któraby wybrała w każdym powiecie odpowiednie majoraty lub ich części dla umieszczenia w nich szkół rolniczych i gospodarstwa domowego dla młodzieży włościańskiej, oraz aby w krótkim czasie przedstawiła sejmowej komisyi oświatowej plan organizacyi sieci niższych i średnich szkół powyższych.

Walne zebranie Członków Oddziału bełzko-sokalskiego odbędzie się dnia 27. sierpnia (środa) br. o godzinie 11½ przed południem w sali Rady powiatowej w Sokalu, z następującym porządkiem dziennym:

Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zebrania. Sprawozdanie z czynności Rady Oddziału za r. 1918. Wniosek Komisyi rewizyjnej na udzielenie Radzie Oddziału absolutoryum z rachunków za r. 1918. Wybór przewodniczącego, zastępcy i 9 członków Rady Oddziału na 3 lata. Wybór 9 delegatów na Ogólny Zjazd. Wybór Komisyi rewizyjnej na r. 1919. Referat o reformie agrarnej. Wnioski i interpelacye.

Wykaz panujących w byłym zaborze austryackim (Galicya) zaraźliwych chorób zwierzęcych w czasie od 26. lipca do 8. sierpnia 1919.

P r y s z c z y c a: w powiecie Bóbrka (w 2 gminach).

W ą g l i k: w powiecie Brzesko (w 1 gminie).

N o s a c i z n a: w powiecie Dąbrowa (w 1 gminie); w mieście Krakowie (w Dz. XXII); w powiecie Mościska (w 1 gminie); w powiecie Przemyśl (w 2 gminach); w powiecie Sokal (w 1 gminie).

O t r e t k o n i: w powiecie Dąbrowa (w 2 gminach).

S w i e r z b k o n i: w powiecie Bóbrka (w 2 gminach); w powiecie Brzesko (w 5 gminach); w powiecie Cieszanów (w 23 gminach); w powiecie Dąbrowa (w 3 gminach); w powiecie Gródek (w 5 gminach); w powiecie Grybów (w 1 gminie); w powiecie Kolbuszowa (w 14 gminach); w powiecie Kraków (w 1 gminie); w powiecie Krosno (w 1 gminie); w powiecie Mielec (w 4 gminach); w powiecie Mościska (w 8 gminach); w powiecie Nisko (w 4 gminach); w powiecie Nowy Sącz (w 5 gminach); w powiecie Nowy Targ (w 2 gminach); w powiecie Oświęcim (w 1 gminie); w powiecie Podgórze (w 2 gminach); w powiecie Przeworsk (w 7 gminach); w powiecie Rawa ruska (w 15 gminach); w powiecie Rzeszów (w 5 gminach); w powiecie Sanok (w 6 gminach); w powiecie Sokal (w 28 gminach); w powiecie Stary Sambor (w 3 gminach); w powiecie Stryj (w 1 gminie); w powiecie Strzyżów (w 2 gminach); w powiecie Tarnobrzeg (w 10 gminach); w powiecie Tarnów (w 3 gminach); w powiecie Turka (w 7 gminach); w powiecie Wadowice (w 4 gminach); w powiecie Wieliczka (w 15 gminach); w powiecie Żywiec (w 1 gminie).

W ś c i e k l i z n a: w powiecie Ropczyce (w 1 gminie); w powiecie Strzyżów (w 1 gminie).

R ó ż y c a ś w i ń: w powiecie Brzesko (w 1 gminie).

C h o l e r a d r o b i u: w powiecie Grybów (w 2 gminach).

Organizacya pomocy rolnej.

Pragnąc Czytelników naszych jak najdokładniej obznajamiać z wszelkimi szczegółami akcyi pomocy rządu przy uruchomieniu gospodarstw wschodniej Małopolski, organizowanej przez Inspektorat pomocy rolnej we Lwowie, stwarzamy pod powyższym tytułem nowy dział w naszem pismie, w którym zatem będziemy na podstawie wiadomości udzielanych nam bezpośrednio z powyżej wspomnianej instytucyi podawać Czytelnikom wszelkie potrzebne wiadomości.

Redakcya „Rolnika“.

Inspektorat okręgowy pomocy rolnej we Lwowie. Rozporządzenie Rady ministrów, w przedmiocie objęcia przez Ministerstwo rolnictwa i dóbr paúst. zarządu na terenie b. zaboru austryackiego, rozwiązało z dniem 1. sierpnia b. r. urząd Delegata Ministerstwa rolnictwa i dóbr państ., dzieląc go na dwa Inspektoraty okręgowe pomocy rolnej, jeden z siedzibą we Lwowie, drugi z siedzibą w Krakowie. Inspektoraty te, których zwierzchnikiem bezpośrednim jest generalny delegat rządu Dr Gałecki, a pośrednim Ministerstwo rolnictwa i D. P., zostały już obsadzone a mianowicie Inspektorat lwowski objął z polecenia telegraficzneg

p. ministra rolnictwa i D. P. redaktor naszego pisma, oraz inspektor rolniczy Towarzystwa Gospodarskiego, docent Bronisław Janowski, Inspektorat krakowski Dr. Józef Zagaja. Inspektoratowi okręgowemu pomocy rolnej we Lwowie powierzył generalny delegat w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa sprawę rozdziału funduszów uchwalonych przez Sejm dnia 12. sierpnia, na mocy wniosku posła Serwatowskiego i towarzyszy, w kwocie 235 milionów koron dla wschodniej Małopolski, z czego 2/3 ma być przeznaczone na pożyczki bezprocentowe, spłacalne w latach pięciu, na zakupno narzędzi, maszyn rolniczych, inwentarza żywego, zaś 1/3 tytułem zasiłków spłacalnych w razie przyznania odszkodowań i świadczeń wojennych. Rozdział ten, jak i cała wogóle akcya pomocy, opierać się będzie na powiatowych Komitetach pomocy rolnej i okręgowym Komitecie pomocy rolnej we Lwowie, działających w porozumieniu z korporacyami rolniczemi, a więc Towarzystwem Gospodarskiem i Towarzystwem Kółek rolniczych, oraz ich instytucyami handlowemi. Szczegółowy plan całej organizacyi, zatwierdzony w ogólnych zarysach przez generalnego delegata rządu i Ministerstwo rolnictwa i D. P., podamy w najbliższym zeszycie *Rolnika*, po ostatecznem jego zredagowaniu. Okręgowy inspektor pomocy rolnej we Lwowie, p. Bronisław Janowski, po powrocie z Warszawy, gdzie odbył szereg konferencyi w Ministerstwie rolnictwa i Ministerstwie skarbu w sprawie organizacyi całej akcyi, objął urzędowanie w nowym swym charakterze i rozwija gorączkową czynność, by jeszcze w bieżącym sezonie jesiennym przyjść rolnictwu naszemu z pewną pomocą. Nie ulega jednak wątpliwości, że lwia część akcyi przypaść musi z konieczności na wiosnę r. przyszłego, z jednej bowiem strony zbyt spóźniona pora nie dozwala na rozwinięcie jej obecnie w szerszym stylu, z drugiej zaś fakt, że na razie na poczet owych uchwalonych przez Sejm 235 milionów koron Ministerstwo skarbu przyznało zasadniczo tylko 50 milionów koron, z czego wyasygnowało na razie tylko 20 milionów koron, co stawia w bardzo wątpliwem świetle intenzywność rozwoju całej akcyi, jest to bowiem kwota zbyt mała, by mogła służyć nietylko za dostateczne lekarstwo do zabliźnienia ran spowodowanych ostatnimi wypadkami wojennymi, lecz choćby tylko do jakiego takiego wzmocnienia naszego rolnictwa. Przyjmując bowiem, że zniszczonych powiatów w części wschodniej Małopolski mamy około 50-ciu, przypadałoby na każdy z nich z kwoty powyższej zaledwie po milionie koron na całą akcyę, co, zważywszy rozmiary zniszczeń poszczególnych gospodarstw, zwłaszcza większych, jest poprostu śmiesznie mało. Akcya ta będzie zatem musiała być na razie ograniczona tylko do powiatów najbardziej zniszczonych, a zarazem gospodarstw, które najpilniej potrzebują pomocy, a których właściciele nie posiadają żadnych środków finansowych na uruchomienie gospodarki rolnej. Pozatem akcya ta będzie musiała się rozwijać nie tyle w kierunku udzielania poszkodowanym rolnikom pożyczek czy zasiłków w gotówce, jak raczej w dostarczaniu im potrzebnego inwentarza żywego i martwego, oraz nasienia, zasadniczo za gotówkę, a tylko wyjątkowo na poczet wspomnianej powyżej subwencyi, a to choćby tylko z tego względu, że cała — niestety niezbędna — manipulacya przy udzielaniu pożyczek czy zapomóg, a zatem wnoszenie podań, ich opiniowanie, dawanie gwarancyi, n. p. w formie skryptów dłużnych z ewent. ich intabulacyą i t. p., są to wszystko rzeczy wymagające dłuższego czasu, a zatem nie mogące być brane w rachubę w akcyi owej doraźnej pomocy, jaka zwłaszcza obecnie w sezonie zasiewów jesiennych jest niezbędnie potrzebna.

W sprawie zakupna koni i mułów. Na skutek interwencyi inspektora okręgowego pomocy rolnej we Lwowie, p. Bronisława Janowskiego, p. minister rolnictwa, Janicki, udzielił pozwolenia na zakupno w granicach b. Kongresówki oraz Wielkopolski 5.000 koni przeznaczonych dla gospodarstw wschodniej Małopolski. Konie te mają być zakupywane przez osobne konsorcyum, zawiązujące się z inicyatywy Inspektoratu okręgowego we Lwowie, pozatem każdemu rolnikowi, potrzebującemu koni do uruchomienia swego gospodarstwa, przysługuje prawo bezpośredniego zakupna tychże na targach Wielkopolski i byłej Kongresówki i przywiezienia ich do swego gospodarstwa. Z targów w Kongresówce wchodzić tu mogą w rachubę: Miechów, Włoszczowa, Sandomierz, Jędrzejów, Opatów, Sieradz, Łęczyca, Łowicz i wreszcie Włocławek. Targi te odbywają się zasadniczo co tydzień w terminach, które później podamy. Pragnący skorzystać z tej sposobności winien przedewszystkiem w Inspektoracie okręgowym pomocy rolnej we Lwowie wystarać się o poświadczenie, że jest rolnikiem, a nie handlarzem, i że potrzebuje tej a tej ilości koni. Na podstawie takiego poświadczenia wydaje zarząd stadnin państwowych w Warszawie w porozumieniu z Wydziałem ekonomiki rolniczej tamże przy Ministerstwie rolnictwa listy frachtowe na przewóz koni koleją.

Prócz powyższej akcyi pan minister rolnictwa przyrzekł inspektorowi okręgowemu wydać dla Galicyi około 450 sztuk mułów, pozostałych z demobilizacyi francuskiej, po cenach prawdopodobnie obniżonych, jednakże na razie nie ustalonych. Istnieje również nadzieja uzyskania około 200 koni pozostałych po demobilizacyi francuskiej, a nie nadających się do celów wojskowych. W sprawie tej toczą się właśnie pertraktacye z p. generałem Łempickim, szefem departamenta VIII. Przy tej sposobności wspomnieć musimy, że brane są również w rachubę przy zaopatrzeniu Galicyi w inwentarz roboczy konie z demobilizacyi włoskiej, dalej woły bukowińskie i rumuńskie. Nie ulega wreszcie wątpliwości, że w razie uspokojenia się stosunków na Węgrzech będzie można stamtąd otrzymać pewną ilość koni, jeśli nie w drodze legalnego, przez organa państwowe prowadzonego handlu, to przynajmniej drogą przemycania. Podobne warunki zachodzić mogą i przy sprowadzaniu koni z Prus niemieckich, oraz wreszcie i z Ukrainy. W każdym razie Inspektorat okręgowy pomocy rolnej we Lwowie zwraca na tę całą sprawę bardzo baczną uwagę, nie ulega bowiem wątpliwości, że brak inwentarza roboczego jest przedewszystkiem kwestyą palącą dla naszych gospodarstw.

W sprawie zbóż oryginalnych z Wielkopolski. W 6-tym zeszycie *Rolnika* donieśliśmy, że wielkopolska Izba rolnicza posiada dosyć znaczne ilości zbóż siewnych oryginalnych, w szczególności żyto Petkuskie, żyto Zelandzkie Hildebranda, pszenicę Hildebranda i pszenicę Stiglera. Obecnie dowiadujemy się, że w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa i D. P. Wydział Naczelny centralnych organizacyj rolniczych w Warszawie rozdzielił całą ilość tychże nasion na poszczególne ziemie polskie, przyczem kraj nasz uzyskał $^1/_3$ przydziału, z czego połowę powierzono do rozsprzedaży Syndykatowi rolniczemu w Krakowie, połowę zaś Bankowi rolniczemu we Lwowie. Rolnicy nasi, pragnący się zatem zaopatrzyć w nasienie powyższe, zechcą się natychmiast zgłosić do Banku rolniczego Towarzystwa Gospodarskiego, gdzie otrzymają wszelkie informacye w tejże sprawie.

Rozporządzenia władz.

Rozporządzenie Ministra aprowizacyi i Ministra rolnictwa i dóbr państwowych, w sprawie obrotu zbożem siewnem ozimem w roku 1919. W myśl artykułu 1., 3., 8. i 9. ustawy z dnia 29. lipca 1919 r. o obrocie ziemiopłodami w roku gospodarczym 1919/20, wydane zostało następujące rozporządzenie:

Art. 1. W celu dania rolnikom możności nabycia celnego zboża siewnego ozimego, zarejestrowanego przez Ministerstwo rolnictwa i dóbr państwowych, gospodarstwa nasienne mają prawo sprzedaży bezpośrednio rolnikom zboża, uznanego przez Ministerstwo rolnictwa i dóbr państwowych za zboże siewne.

Art. 2. Gospodarstwa nasienne, które sprzedały w drodze legalnej zboże siewne, mają prawo nabycia zboża na potrzeby swego gospodarstwa od producentów lub instytucyj, do handlu zbożem uprawnionych, za każdorazowem upoważnieniem szefa władzy politycznej pierwszej instancyi (powiatowego komisarza rządowego lub starosty).

Art. 3. Gospodarstwa nasienne, zarejestrowane przez Ministerstwo rolnictwa i dóbr państwowych, otrzymują od Ministerstwa rolnictwa lub jego ekspozytur listy przewozowe (frachty), uprawniające do przewozu zakupionego u nich zboża siewnego kolejami lub drogą wodną.

Listy przewozowe winny zawierać zastrzeżenie, że odbiorca może odebrać zboże siewne jedynie za okazaniem zaświadczenia administracyi powiatu, do którego zboże zostało skierowane.

Art. 4. Szef władzy politycznej pierwszej instancyi może wydawać zezwolenie na nabycie drobnych ilości zboża na zasiew bezpośrednio u producentów w obrębie swego powiatu.

Art. 5. Obrót zbożem siewnem ozimem dozwolony jest do dnia 1. października 1919 roku.

Art. 6. Do wydania rozporządzenia w sprawie obrotu zbożem siewnem na ziemiach b. zaboru pruskiego upoważniony jest Główny Urząd żywnościowy przy Naczelnej Radzie Ludowej w Poznaniu.

Art. 7. W razie, gdy ktokolwiek, uzyskawszy zezwolenie na nabycie zboża siewnego, nabyte na zasadzie tego zezwolenia zboże zużyje na inne cele, nie na obsiew, podlega w myśl art. 8. i 9. ustawy z dnia 29. lipca 1919 o obrocie ziemiopłodami w roku gospodarczym 1919/20 w drodze administracyjnej karze aresztu od dni 14 do miesięcy 6, oraz grzywnie od 100 do 100.000 Mk, względnie od 150 do 150.000 koron.

Art. 8. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje od chwili ogłoszenia go w *Monitorze Polskim*.

Minister rolnictwa i dóbr państw.: w z. *Chmielewski* m. p.
Minister aprowizacyi: *Antoni Minkiewicz* m. p.

Rozporządzenie Ministra aprowizacyi w sprawie wprowadzenia wolnego handlu ziemniakami.

Art. 1. W myśl art. 1., 6., 7., 8. i 9. ustawy z dnia 29. lipca 1919 r. o obrocie ziemiopłodami w roku gospodarczym 1919/20, wprowadzony zostaje wolny handel i obrót ziemniakami.

Art. 2. Wszelkie ograniczenia przewozowe, dotyczące ziemniaków, zostają zniesione.

Art. 3. Wywóz ziemniaków po za granice państwa, zarówno jak wywóz ziemniaków do obszarów podległych komisarzowi jeneralnemu dla ziem wschodnich, jest wzbroniony. Zezwolenie na wywóz ziemniaków po za granice państwa może być w drodze wyjątku uzyskane w państwowej Komisyi wywozu i przywozu Ministerstwa przemysłu i handlu w myśl przepisów zawartych w art. 7. ustawy z dnia 29. lipca 1919 r. o obrocie ziemiopłodami w roku gospodarczym 1919/20. Zezwolenia wywozu do ziem podległych komisarzowi jeneralnemu dla ziem wschodnich wydaje Ministerstwo aprowizacyi.

Art. 4. Winni niestosowania się do przepisów niniejszego rozporządzenia ulegają w myśl art. 9. ustawy z dnia 29. lipca 1919 r. o obrocie ziemiopłodami w roku gospodarczym 1919/20 karze aresztu od dni 14 do miesięcy 6-ciu. lub grzywnie od 100 do 100.000 marek, względnie od 150 do 150.000 koron. Ukaranie w myśl tego rozporządzenia nie przesądza ukarania za ten sam czyn o ile on mieści w sobie znamiona czynu w innych ustawach karą surowszą zagrożonego. W razie usiłowania przewozu ziemniaków wbrew przepisom zawartym w art. 3., winna być zarządzona konfiskata ziemniaków.

Art. 5. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje z chwilą ogłoszenia go w *Monitorze Polskim*.

Minister aprowizacyi:
Antoni Minkiewicz m. p.

Rozporządzenie Ministra aprowizacyi i Ministra rolnictwa i dóbr państwowych w sprawie cen na zboże w roku gospodarczym 1919/20. Na mocy artykułu 5 ustawy z dnia 29. lipca 1919 r. o obrocie ziemiopłodami w roku gospodarczym 1919/20, wydane zostaje następujące rozporządzenie:

Art. 1. Na ziemiach b. zaboru rosyjskiego oraz b. zaboru austryackiego ustanowione zostają następujące ceny na zboże konsumcyjne:

za 100 kg żyta, jęczmienia lub owsa Mk 80;
za 100 kg pszenicy Mk 90.

Art. 2. Na ziemiach b. zaboru pruskiego ustanowione zostają następujące ceny na zboże konsumcyjne:

za 100 kg żyta, jęczmienia lub owsa Mk 40;
za 100 kg pszenicy Mk 50.

Art. 3. Na ziemiach b. zaboru rosyjskiego oraz b. zaboru austryackiego będzie w czasie od dnia 15. sierpnia do dnia 15. października 1919 roku wypłacana po za ceną zasadniczą premia za wczesną odstawę w wysokości Mk 10 za ka każde 100 kg bez względu na rodzaj zboża. Po dniu 15. października wypłacana będzie jedynie cena zasadnicza.

Art. 4. Na ziemiach b. zaboru rosyjskiego oraz b. zaboru austryackiego obowiązują następujące ceny za zboże siewne ozime:

1) za zboże oryginalne ceny nie są ograniczone i ustanawiane zostają stosownie do porozumienia pomiędzy sprzedawcą a kupującym;

2) za 100 kg. zboża z pierwszych trzech odsiewów Mk 150;

3) za 100 kg zboża z dalszych odsiewów Mk 135;

4) za 100 kg zboża siewnego zwykłego — odczyszczonego — Mk 110.

Art. 5. Na ziemiach b. zaboru pruskiego ma moc rozporządzenie w sprawie cen na zboże siewne, wydane przez Główny Urząd żywnościowy Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu.

Art. 6. Powyżej wymienione ceny płacone będą producentom za zboże dobrej jakości *loco* magazyn instytucyi skupującej zboże z upoważnienia Ministerstwa aprowizacyi, lub *loco* stacya kolei żelaznej. W sprawie potrąceń za zły gatunek dostarczonego zboża wydane zostanie osobne rozporządzenie.

Art. 7. Na ziemiach b. zaboru austryackiego oraz w powiatach b. zaboru rosyjskiego, okupowanych w czasie wojny przez Austryę, producenci otrzymywać będą należność za zboże w koronach, przyczem ustalony zostaje stosunek Mk 100 = K 175.

Art. 8. Rozporządzenie niniejsze staje się prawomocnem z dniem ogłoszenia go w *Monitorze Polskim* i obowiązuje od dnia 15. sierpnia 1919 roku.

Minister roln. i dóbr państwowych: *Janicki* m. p.
Minister aprowizacyi: *Antoni Minkiewicz* m. p.

Wieści z prowincyi.

Z posiedzenia powiatowego Komitetu pomocy rolnej w Cieszanowie.

Na posiedzeniu dnia 31. lipca b. r. pod przewodn. p. starostyBronisława hr. R u s s o c k i e g o, referent rolniczy zawiadomił zebranych o celach Komitetu i zadaniach tegoż. Po ożywionej dyskusyi powzięto jednogłośnie następujące uchwały:

1. Przyjść z pomocą mniejszym rolnikom i tak zwanym obszarom dworskim w równym stosunku do poniesionej szkody.

2. Jako podstawę przy udzielaniu pomocy postanowiono brać pod uwagę wysokość szkody i obszar gospodarstwa, które uległo zniszczeniu.

3. Postanowiono zażądać od gmin i obszarów dworskich zestawienia szkód poniesionych podczas inwazyi ukraińskiej.

4. Postanowiono przyjście z pomocą w formie subwencyonowania z wyasygnowanych funduszów kupna koni, krów i inwentarza martwego.

5. Dostarczenie nawozów pomocniczych, skór na uprzęże, zboża do siewu ozimego i jarego (w naturze).

6. Przyjście z pomocą przez udzielanie bezprocentowych długo-terminowych pożyczek, jeżeliby na ten cel odpowiednie fundusze zostały wyasygnowane, kredyt ten byłby udzielany po zasięgnięciu opinii Komitetu.

7. Opierając się na znajomości stosunków w powiecie, uznaje Komitet kwotę 2,000.000 koron jako minimalną, by tutejsze gospodarstwa choć w bardzo skromnym stopniu uruchomić.

8. Dostarczenie nawozów sztucznych tak fosforowych, jako też potasowych, uważają zebrani za szczególnie ważne i pożądane w ilości minimalnej 300 wagonów.

9. Komitet udaje się z usilną prośbą o jak najspieszniejsze wyasygnowanie niezbędnie potrzebnych funduszów, jeżeli przeważna część ziemi nie ma pozostać odłogiem. Tutejsze ubogie ziemie nie pokryją bezwarunkowo kosztów uprawy i nasienia, jeżeli dla braku nawozów pomocniczych, któreby choć w części mogły zastąpić brak obornika, nie mówiąc już o odpowiednim plonie z morgi.

Poradnik gospodarczy.

(Pytania i odpowiedzi).

Odpowiedź na pytanie 1., które brzmiało: „Od dłuższego czasu mleko, zwłaszcza kwaśne, a także śmietana, ciągnie się, wskutek czego spożywanie takiego mleka

jest prawie niemożliwe a masło z takiej śmietany nie daje się zrobić.

Jaka przyczyna tego i jak zapobiedz tej chorobie mleka?“

Znaną jest rzeczą, że na dobry smak i na przechowanie mleka bardzo wpływa staranne utrzymanie naczynia (t. j. skopców, blaszanek, garnków i t. p.) używanego przy dojeniu, zlewaniu i stawianiu mleka na kwaśno. Mleko dlatego warzy i ciągnie się, że na ścianach i szparach naczynia zostają drobniutkie cząsteczki starego mleka, w którem rozmnażają się drobnoustroje (bakterye), powodujące psucie się, t. j. warzenie i ciągnienie się tak mleka, jak i śmietany. Najlepszym i zwykle niezawodnym środkiem jest wymycie wszystkich naczyń mlekiem wapiennem, sporządzonem w stosunku 5 kg wapna niegaszonego na 2 l wody. Tym płynem obmywać codziennie naczynia drewniane, blaszane, gliniane, kamienne, maślnice, zapomocą twardej szczotki do szorowania. Z wapna płucze się je potem starannie zimną wodą i wtedy odstawia na bok do obsuszenia.

Juliuszowa Albinowska.

Rozmaitości.

Pług motorowy „Stock“ w gospodarstwie przejściowem. Straty terytoryalne, spowodowane przez nieszczęśliwy wynik wojny, łącznie z ubytkiem produkcyi zajętych okolic, pociągną za sobą przez dłuższy czas brak żywności; na większy dowóz z po za granic też liczyć nie można. Jak najwięcej należy wydobyć z własnej roli, produkcyę trzeba możliwie wysoko podnieść, nie powinno być nawet kawałka ziemi nieuprawionej. Wyzyskanie wszelkiej możności stworzenia nowych wartości winno być przykazaniem tak przemysłu, jak i rolnictwa. Do spełnienia tego zadania, mimo demobilizacyi, nie starczy ani ludzi, ani sprzężaju, to też w szerszym daleko aniżeli dotąd zakresie wypadnie stosować maszyny, a przed innemi pójdzie pług motorowy »Stock«, który w ciągu czterech lat wojny tak skutecznie podtrzymywał niemieckie rolnictwo. Pług »Stock« jest to produkt niemieckiego rolnika, niczem nie spokrewniony z amerykańskiemi traktorami, ukazał się mniej więcej przed dziesięciu laty i wkrótce zdobył sobie uznanie nietylko w Niemczech, lecz w połowie Europy. Powodzenie swe zawdzięcza przystosowaniu do właściwości niemieckiej gleby. W przeciwieństwie do niezgrabnych, skomplikowanych i ciężkich amerykańskich maszyn, jest lekki, prosty, nie ugniata zbytnio roli kołami, pracuje na ciężkich, rozmokłych polach nie grzęznąc, zachodzi na pochyłości, których traktor żaden, nawet sam nie weźmie. Opału zużywa mało, wyorać może n. p. pod siew do 25 morgów (magdeburskich), i do obsługi wymaga tylko jednego człowieka. Prócz orki, w przeciwieństwie do uwiązanego na linie parowego pługa, może być użytym do wszelkich robót. Orać może równie dobrze głęboko jak i płytko, nie wyłączając pokładania. Może bronować, sprężynować, ciągnąć siewniki, kosiarki i żniwiarki, wyorywać buraki, młócić, przewozić ciężary i t. d. Dzięki tej wielostronności stał się maszyną względnie tanią, gdyż w krótkim czasie się opłaca. W czasie wojny brak koni i wołów zmusił nawet wielu przeciwników motorowej uprawy do jej zastosowania. Pług »Stocka«, przez umożliwienie uprawy milionów hektarów roli w kraju i w krajach okupowanych, dopomógł skutecznie Niemcom do przetrzymania czterech lat wojny. Rolników dotąd od nabycia tej maszyny odstręcza obawa przed wielkim nakładem kapitału. Obawy te jednak rozprasza zapewnienie ministra rolnictwa (niemieckiego p. L.), że owoce swej pracy sami zbierać będą. Wszystkie kompetentne czynniki, a w końcu i komisya do socyalizacyi ziemi, wypowiedziały się jednogłośnie, że socyalizacya własności ziemskiej, po uchwaleniu jej przez ciała ustawodawcze, może zostać w czyn wprowadzoną tylko drogą stopniowego przekształcenia rolnego ustroju i że właściciele winni otrzymać odpowiednie odszkodowanie. Rolnik nic nie straci, prowadząc swoje gospodarstwo należycie i produkując jak najwięcej. Jest to jego obowiązek, którego, o ile nie spełni, skutki sam sobie będzie musiał zawdzięczać. Słusznem bowiem i sprawiedliwem będzie, jeżeli państwo źle zagospodarowane i zaniedbane majątki weźmie pod przymusowy zarząd, nic dotychczasowemu właścicielowi nie płacąc. W najbliższym czasie, ze względu na wyżywienie ludności, nie powinien ani jeden mórg zdatnej do uprawy przestrzeni pozostać nie obsianym; przy tem znowu dopomoże Niemcom pług »Stocka«, który w dalszym ciągu stanie się niezbędnem narzędziem przy odbudowie niemieckiego rolnictwa.

(*Gazeta rolnicza*).

Zbiór zboża w Ameryce Północnej. Amerykański komisarz zbożowy doniósł komisyi senatu, że północno-amerykański zbiór zboża pozostał w tyle poza oszacowaniem o 100 milionów cetnarów.

Stan zasiewów i przypuszczalnych zbiorów*).

A) Stan zasiewów z końcem czerwca r. b. (Znaczenie liczb: 5 oznacza stan wyborny, 4 dobry, 3 średni, 2 mierny, 1 - zły).

Rodzaj ziemiopłodów	DZIELNICA			
	Król. Polskie	Galicya zach.	Galicya wschod.	Śląsk Cieszyński
Rzepak	3.7	3.5	—	4.—
Pszenica ozima	3.6	3.8	3.8	3.6
Pszenica jara	2.7	3.1	2 —	
Żyto ozime	3.4	4.—	3.5	3.8
Żyto jare	2.7	3.3	—	
Jęczmień ozimy	3.5	3.1	3.—	3.4
Jęczmień jary	3.2		2.—	
Owies	3.—	2.9	2.—	3.—
Groch	3.—	2.9	2.—	—
Fasola	3.2	—	4.—	—
Bób	3.6	3.3	4.—	—
Soczewica	—	—	2.—	—
Łubin	3.3	—	—	—
Seradela	3.1	—	—	—
Wyka	3.1	3 3	4.—	—
Peluszka	3. -	—	—	—
Lucerna	—	—	—	3.—
Esparceta	4.2	—	—	—
Gryka	3.1	3.5	3.5	—
Proso	2.8	3.—	3.5	—
Koniczyna jednoletnia	3.5	4.2	4.5	4.—
Koniczyna dwuletnia i stara	3.—			
Mieszanka	3.3	3.9	—	—
Koński ząb	—	—	—	—
Len	3.5	3.6	—	3.—
Konopie	3.6	3.5	4.—	—
Ziemniaki	3.3	2.7	3.—	3.—
Buraki pastewne	3.—	3.—	—	3.—
Buraki cukrowe	3.—	—	—	—
Marchew	3.—	—	—	—
Kapusta	3.3	3.4	3.—	3.4
Chmiel	2.5	2.8	4.—	—
Łąki	—	4.2	4.5	3.8
Pastwiska	—	3.8	—	3.8

B) Zbiór przypuszczalny w Królestwie Pol. z 1 morga według danych z końca czerwca.

Rzepak	7.6	korcy po 210 f.
Pszenica	7.0	„ „ 240 „
Żyto	6.1	„ „ 230 „
Jęczmień	8 0	„ „ 200 „
Owies	9.4	„ „ 140 „
Siano z koniczyny	29.9	cetnarów pojed.
Siano łąkowe	22.1	„ „

*) Komunikat Głównego Urz du statystycznego.

Nakładem Towarzystwa Gospodarskiego. Z drukarni »Ossolineum« we Lwowie. Odpowiedzialny redaktor: Bronisław Janowski.